

Historia antaa taustaa - nykyisyys kuitenkin etusijalla

Olen ilahtunut ja positiivisesti yllättynyt siitä että aikkelin *Vuxenpedagogik i brytningsskede? Aktuella historiska och moderna vuxenpedagogiska frågor i Finland* on herättänyt innostusta jatkaa keskustelua aikuiskasvatuksen klassikoista. Haluan samalla kiittää Timo Toiviaista hänen monipuolisista ja rakentavista kommentistaan, jotka mahdollistavat syvenpää paneutumista tekstin eräisiin taustoihin.

Haluan TT:n inspiroimana kommentoida muutamia näkökohtia koskien artikkelini osaa 2, *Vuxenpedagogiska utvecklingslinjer*. Toisiin näkökohtiin on helpompi vastata kun taas toisiin ei löydy yhtä selkeitä vastauksia.

Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeätä korostaa, että artikkelini nimi on, *Aktuella historiska och moderna vuxenpedagogiska frågor i Finland*, ei esimerkiksi Suomen aikuiskasvatuksen historia. Aikkelin käsitteli suuria linjoja, joten detaljeihin ei ollut mahdollisuutta mennä. Historiallinen katsaus (osa 2) artikkelissani toimi taustana seuraaville osille, joiden tavoitteena oli valaista aikuiskasvatuksellisia kysymyksiä myöhäis-modernissa yhteiskunnassa. Joten nykyisyyteen liittyvät aikuisen sivistyskysymykset olivat intressini etusijalla. Seuraavassa kommentoin muutamia Timo Toiviaisen kannanottoja.

TT:n lähteisiin liittyvät huomautukset voi mielestäni katsoa koskevan lähinnä Castrénin osuutta, jossa tukeudun Rasilan, Alasen ja Tuomiston luonnehdintoihin ja tulkintoihin. “Keskeinen lähde” olisi kai ollut yhden miehen komiteamietintö vuodelta 1929, *Valtio ja vapaa kansansivistystyö*. Muuten vastineessa on silmiinpistävä vähän sellaisia “keskeisiä lähteitä”, joita en olisi käyttänyt.

Olen samaa mieltä TT:n kanssa siitä, että tasa-arvo kysymystä on tarkasteltava historiallisessa kehityksessään. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta syvemmin paneutua siihen, minkälaisia ajatuksia Snellmannin mahdolliseen säätyluokkaiseen yhteiskuntakuvaan

sisältyi tai miten merkityksellinen osuus tasa-arvo kysymyksellä yleensä oli Snellmannin filosofiasa. Mutta jos tasa-arvotavoite nähdään yhteiskuntapoliittisena uudistussuuntauksena ja sen taustana on humanistinen ihmiskäsitys ja päämääränä ihmisen kehitys ja sivistys, niin mielestäni siteeraamani Snellmannin kannanotto puolustaa tässä yhteydessä paikkaansa. Kannanottoni tueksi lainaan Jukka Tuomiston tekstiä (1989, 39) “J.V: Snellmanin mukaan sivistyksen tulee olla sanan syvimmissä mielessä keino ihmisten keskinäisen tasa-arvon toteuttamiseen; sen tulee kaataa eroavat raja-aidat eri yhteiskuntaluokkien väliltä”. Tuomisto jatkaa siteeraten Snellmannia: “Kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on yhteläinen oikeus itse sivistykseen.”

Tuon artikkelissani esille Urpo Harvan vuonna 1943 ilmestynyttä kirjaa *Vapaa kansansivistystyö* kirjaa tärkeänä etappina aikuiskasvatuksen teorianmuodostuksessa (vertaa Alanen 1985, 47). TT siteeraa vastineessaan koskien kirjan merkitystä Harvan esipuhetta (s.6-7). “-ei ole tarkoitus kehittää vapaan kansansivistystyön teoriaa kaikilta mahdollisilta puolilta. Tutkielmassa otetaan puheeksi vain yksi asia”, Toiviainen lopettaa sitaatin tähän, sama lause kuitenkin jatkuu, “se perusnäkemys, jonka valossa vapaata kansansivistystyötä mielestämme on tarkasteltava ja tutkittava”. Joten vaikka Harvan tavoitteena ei ole kehittää kansansivistystyön teoriaa kaikilta puolilta, tavoitteena on kuitenkin pohtia kansansivistystyön ja sen tutkimuksen perusnäemyksiä. Pienessä, vaatimattomassa kirjassaan Harva käsittelee mm. vapaan kansansivistystyön teorian tarpellisuutta ja teorian peruskäsitettä. Kysymys herää, eikö kirjan sisältö ole merkittävämpi kuin esipuhe?

Olen kehityslinjojen kehikkona käyttänyt historiallista ajanjaksojakoa, jota myös Rasila (1989) käyttää. Tämä jako muistuttaa Alasen (1985) ja Tuomiston (1989) jakoa, sillä erolla että viimeisen jakson, eli “valtiollisen aikuispo-

litiikan kauden” (Tuomisto 1989), olen jakanut käsitteisiin fostran och undervisning. Mielestäni käyttämäni jako toimii artikkelissani tuoden esille 1960-luvulla tapahtunutta muuttunutta suhtautumista aikuisen sivistyskysymyksiin, (kansansivistysoppi oppiaineena muuttuu aikuiskasvatukseksi).

Olen samaa mieltä Toiviaisen kanssa siitä, että opetusministeriöllä on viimekädessä kokonaisvastuu koulutuspolitiikasta. Artikkelissani kirjoitan (s.222): “Utbildningsstyrelsen som lyder under undervisningsministeriet, bär totalansvaret för utbildningspolitiken och den frivilliga vuxenutbildningen.” Lauseen voi lukea eri tavoilla, sanajärjestys saattaa aiheuttaa väärän tulkinnan.

TT:n huomautus suomalaisen sivistystyön pohjoismaisesta menneisyydestä on tärkeä. Olisi ollut mielenkiintoista lähemmin perehtyä kansanopiston, työväenopiston ja opintokerhotoiminnan traditioiden pohjoismaisiin juuriin ja siinä yhteydessä mm. Grundtvigin pedagogisiin kirjoituksiin, mutta se onkin jo toinen tarina.

Lopuksi haluaisin esittää toivomuksen siitä, että keskustelu aikuiskasvatuksen klassikoista jatkuisi. Tulen itse jatkamaan perehtymistäni paneutumalla seuraavaksi Toiviaisen artikkeliin vuodelta 1997, *Urpo Harva. Filosofi, kasvattaja, keskustelija*. Kuten jo totesin, artikkelini ensisijaise-

na intressinä oli pohtia nykyisyyteen liittyviä aikuisen sivistyskysymyksiä. Tärkeätä olisi, että myös tämä keskustelu jatkuisi.

Camilla Kovero

Lähteet

- Alanen, A. (1985). *Johdatus aikuiskasvatukseen*. Helsinki: Yleisradio.
- Castrén, Z. (1929). *Valtio ja vapaa kansansivistystyö*. Valtioneuvostolle 24 p. heinäk. 1929 annettu mietintö. Eripainos Kansanvalistus ja Kirjastolehden n:oista 5-6, 1929. Helsinki: Kansanvalistus-seura.
- Harva, U. (1943). *Vapaa kansansivistystyö*. Yhteiskunnallisen korkeakoulun julkaisuja II. Vammala: Tyrvään kirjapaino.
- Kovero, C. (2001). Vuxenpedagogik i brytningsskede? Aktuella historiska och moderna vuxenpedagogiska frågor i Finland. *Aikuiskasvatus* 3, 215-228.
- Rasila, V. (1989). Kriittinen humanismi aikuiskasvatuksen yleisohjeena. Teoksessa *Kriittinen ajattelu aikuiskasvatuksessa*. Vapaan sivistystyön XXXI vuosikirja. 1989. Helsinki: Kirjastopalvelu. 23-30.
- Toiviainen, T. (1997). Intellektuaalisen fasadin taustaa: kansanväliset vaikutteet Urpo Harvan aikuiskasvatusajattelussa. Teoksessa J. Tuomisto & R. Oksanen (toim.) *Urpo Harva. Filosofi, kasvattaja, keskustelija*. Tampere: Tampereen yliopisto, 45-76.
- Tuomisto, J. (1989). Aikuiskasvatuksen suuri linja- sivistyksellisen tasa-arvoisuuden edistäminen. Teoksessa *Kriittinen ajattelu aikuiskasvatuksessa*. Vapaan sivistystyön XXXI vuosikirja. 1989. Helsinki: Kirjastopalvelu. 31-56.